

Д-ръ Н. П. Николаевъ

БЪЛГАРСКАТА ВОЙСКА ОТЪ ОСВОБОЖДЕНИЕТО ДО ДНЕСЪ

Презъ петдесетътъ години, които изминаха отъ освобождението до днесъ, живота на българската войска, както и живота на самата българска държава е изпълненъ съ най-голѣми напрежения и превратности. Както въ всички области на нашия държавенъ животъ и въ войската — и тамъ може би повече отъ колкото кждето и да било другаде — ние присъствуваме на тая трѣскава творческа работа, спъвана отъ неблагоприятнитѣ условия на нашия стопански и политически животъ и прекъсвана отъ стихийния водовъртежъ на голѣмитѣ събития, съ които е пълна тая епоха. И въпрѣки това, презъ тия петдесетъ години, българската войска навсѣкжде — въ казармата и на маневреннитѣ полета презъ време на мира, въ мѣстителнитѣ походи и тежкитѣ боеве, издържани блѣскаво презъ време на войнитѣ — се показва на една необикновена висота, достойна за армиитѣ на най-великитѣ и благоденствующи нации. Въ историята на младата българска войска най-вѣрно се отразяватъ високитѣ качества на българското племе; тя пълни съ гордостъ всѣко българско сърце и разкрива най-свѣтли надежди за великото бъдеще на България.

Въ една кжса статия, каквато е настоящата, разбира се, не е възможно да се очертае напълно живота на нашата войска презъ изтеклитѣ петдесетъ години. Такава задача ние и не си поставяме. Преди всичко ние не можемъ тукъ да говоримъ за най-важното — за бойнитѣ подвизи на армията презъ войнитѣ отъ 1885, 1912, 1913, 1915—1918 г. Нашата целъ е да набележимъ на кжсо най-главнитѣ етапи въ развитието на българската войска, като посочимъ веднага, че по тоя въпросъ ние притежаваме вече една богата литература, дето интересующитѣ се биха могли да намѣрятъ много интересни и ценни подробности. Така, независимо отъ ценнитѣ материали издадени вече отъ Военно-историческата комисия при Щаба на армията, ние имаме двата официални сборници, издадени по случай двадесетъ и двадесетъ и петъ годишнината отъ царуването на Н. В. Фердинандъ I,

въ които е очертано развитието на нашата въоръжена сила. Една хубава статия отъ полк. К. Николовъ на сжщата тема е помѣстена въ „Общия годишникъ за България“ издаденъ отъ Д-вото на столичнитѣ журналисти презъ 1922 г. Най-пълно, обаче, е разгледанъ въпроса въ книгата „Българското воинство“ 1878—1928, излѣзла изъ перото на бившия главнокомандуващъ генералъ Жековъ. При тия условия, разбира се, че нашата статия не може да има никакви претенции на оригиналность.

Българската войска изниква заедно съ изникването на младата българска държава. Тя се ражда съ обявяването на освободителната война, въ момента, когато се сформирова българското опълчение и добива първото си кръщение въ боеветѣ при Стара-Загора, Шипка и Шейново, дето се покри съ първитѣ победни вѣнци. Веднага следъ сключването на Санъ-Стефанския миръ рускитѣ окупационни власти пристѣпватъ къмъ преформирание кадритѣ на опълчението въ „Българска земска войска“, отъ която се формиратъ 29 пѣхотни дружини, 6 сотни и 6 батареи. Съ раздѣлянето на Санъ-Стефанска България споредъ Берлинския договоръ на княжество България и Източна Румелия, тая организация претърпява известни измѣнения.

Въ княжеството на 17 декемврий 1879 г. се публикува „Временното положение за българската войска“, която брои 21 пехотни дружини, 4 конни сотни, 6 пеши, 1 планинска и 1 конна батарея, 1½ пионерни роти и 1 обсадна рота, всичко 15,240 души. Презъ 1880 г. Народното събрание гласува „Законъ за вземане новобранци въ българската войска“ и „Законъ за народното опълчение“; до като съ първия законъ се туриха основитѣ на практическото осъществяване на принципа за задължителната военна повинность, освѣтенъ отъ Конституцията, съ втория законъ се направи опитъ за организиране на една народна милиция, която да послужи до нѣкжде като противовесъ на войската, чието командване се намираше по него време въ ръцетѣ на руски офицери,